

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15256/2023
27.06.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., Општина ..., чији је пуномоћник Владимир Путник, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Крагујевцу, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ужицу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 33/23 од 14.02.2023. године, у седници одржаној 27.06.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 33/23 од 14.02.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ужицу, Судска јединица Бајина Башта Прр1 22/22 од 15.12.2022. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде имовинске штете настале повредом права на суђење у разумном року плати износ од 789.651,00 динара са законском затезном каматом од 17.10.2019. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу плати трошкове парничног поступка у износу од 96.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 33/23 од 14.02.2023. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужене и преиначена првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавеже тужена да му на име накнаде имовинске штете настале повредом права на суђење у разумном року плати износ од 789.651,00 динара са законском затезном каматом од 17.10.2019. године до исплате, као неоснован. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 78.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку у вези члана 403. став 2. тачка 2. („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 266/18 од 11.07.2018. године, усвојен је приговор предлагача, овде тужиоца и утврђено да је предлагачу повређено право на суђење у разумном року, у предмету Привредног суда у Београду Ст 4155/2010 и наложено стечајном судији у том предмету да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме неопходне мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника. Решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010. године отворен је поступак стечаја над „Индустријом котрљајућих лежајева“ (ИКЛ) А.Д. Београд, Барајево. Тужиоцу је у стечајном поступку признато потраживање у трећем исплатном реду са износом потраживања од 789.651,00 динара, које потиче из радног односа на име неисплаћене зараде, које није намирено. Друштво је располагало већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године. Издавањем решења од 15.11.2001. године, поступак својинске трансформације (приватизације) акционарског друштва „Индустрија котрљајућих лежаја“ Београд је окончан, а од 28.12.1999. године до јула 2005. године друштво је пословало са 41,5% државним капиталом који је био у власништву Акцијског фонда РС, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених и Фонда за развој. На дан отварања поступка стечаја над акционарским друштвом „Индустрија котрљајућих лежајева“, 22.10.2010. године, држава је имала удео од 0,55% у капиталу стечајног дужника. Решењем Владе Републике Србије од 07.02.2002. године, суспендовани су сви органи предузећа „ИКЛ“ и образован одбор који ће обављати функцију суспендованих органа управљања тако што је одређен вршилац дужности директора да обавља функцију суспендованих органа пословања, све до 01.01.2010. године, када је донета Уредба о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа и пружању услуга и условима давања на привремено коришћење средстава предузећа.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио тужбени захтев, налазећи да је тужена одговорна за штету коју је услед повреде права на суђење у разумном року претрпео тужилац и обавезао тужену на исплату траженог износа на име имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у стечајном поступку који се води пред Привредним судом у Београду Ст 4155/10, применом одреде члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, јер послодавац тужиоца није био независан привредни субјект од државе, услед чега немогућност наплате признатог потраживања из радног односа се може довести у везу са контролом државе над наведеним предузећем и утврђеном поврдом права на суђење у разумном року, те да постоји узрочна веза између штетне радње тужене и штетне последице јер тужилац своје право из радног односа није остварио управо због неразумно дугог трајања стечајног поступка.

Другостепени суд је побијаном пресудом, преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев тужиоца одбио као неоснован применом одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, имајући у виду да је предмет спора

накнада имовинске штете коју је тужилац претрпео због повреде права на суђење у разумном року у поступку стечаја над предузећем „ИКЛ“, а потраживање тужиоца датира из периода од августа 2001. године до фебруара 2006. године, када је држава имала мањински удео у капиталу друштва (41,50%), да на дан отварања стечајног поступка стечајни дужник није имао већински друштвени капитал, па не постоји узрочно –последична веза између радњи тужене и штете причињене тужиоцу, па самим тим ни одговорност тужене у конкретном случају.

По оцени Врховног суда, пресуда другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од годину дана од кад је стекла право на правично задовољење (став 1). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочнопоследичну везу, између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У конкретном случају тужилац није био у могућности да наплати своје потраживање према свом послодавцу – „Индустрији котрљајућих лежајева“ у стечајном поступку који је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/2010 од 22.10.2010. године. У том тренутку стечајни дужник је предузеће са већинским уделом приватног капитала, а потраживање тужиоца из радног односа потиче из периода након приватизације предузећа. Сагласно пракси Европског суда за људска права (Маринковић против Србије, представка број 5353/11) Република Србија је одговорна за неизвршење пресуда донетих против предузећа са претежно друштвеним капиталом, док по пракси Уставног суда Републике Србије пропуст суда да намири потраживање признато у стечајном поступку против дужника са већинским друштвеним (државним) капиталом, представља повреду право на мирно уживање имовине зајемчено чланом 58. Устава Републике Србије (Уж 4541/2017 од 24.01.2019. године). Како према утврђеном чињеничном стању послодавац тужиоца није било

предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом у релевантном периоду, правилан је закључак другостепеног суда да у овом случају не постоји одговорност тужене за предметну штету. Наиме, само уколико се ради о предузећу са већинским друштвеним или државним капиталом, тада се у односу на дуговања тог привредног друштва конституишу и посебне обавезе Републике Србије везане за заштиту права на суђење у разумном року поводом ненамиреног потраживања у висини признатог потраживања у стечајном поступку. Уредбом о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа и пружању услуга и о условима давања на привремено коришћење средстава предузећа („Службени гласник РС“, бр. 25 од 16. јуна 1997... 43/09), на основу које је донето решење Владе РС од 07.02.2002. године, предвиђено је да се мере на основу Уредбе могу предузимати до 30. новембра 2009. године, а мере предузете на основу ове уредбе престају најкасније 31. децембра 2009. године. До истека наведеног рока Одбор је био дужан да спроведе поступак избора органа предузећа. Из наведеног следи да тужена није остваривала фактичку контролу над предузећем ИКЛ у време отварања стечајног поступка (22.10.2010. године), па стога нема објективне одговорности тужене за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року, као ни узрочно-последичне везе између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, због чега се неосновано ревизијом указује на погрешну примену материјалног права.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1, 154, 162. и 165. став 2. Закона о парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић